

Protocol

*(VSWP HVH)
Veilig Slapen
&
Wiegendood Preventie
Bij
Kinderopvang
Het Vlinderhofje*

1 Inhoudsopgave

1	Doel van het Protocol.....	3
2	INLEIDING	4
3	Wat is wiegendood?.....	5
4	PREVENTIE MAATREGELEN	6
4.1	Zorg voor veiligheid in het bed	6
4.2	Leg een baby nooit op de buik te slapen	7
4.3	Voorkom dat een baby te warm ligt	8
4.4	Voorkom oververmoeidheid en stress.....	8
4.5	Voorkom gezondheidsschade door (mee)roken.....	9
4.6	Houd voldoende toezicht	9
4.7	Handelen in geval van calamiteit	9
5	Inbakeren	11
6	Bijlage 1 Buikslap Verklaring Kinderopvang Het Vlinderhofje.....	11

2 Doel van het Protocol

Doel van het protocol Veilig Slapen en Wiegendood Preventie bij Kinderopvang Het Vlinderhofje is te zorgen voor een veilige slaapomgeving. Dit wordt gedaan door de preventie maatregelen die de slaapveiligheid en gezondheid bevorderen en door het uitsluiten van risico's die wiegendood kunnen veroorzaken. In een geval van (bijna) wiegendood zorgen voor adequate instructies en adviezen.

De wet schrijft voor dat er jaarlijks een Risico-inventarisatie wordt uitgevoerd. Een Pedagogisch medewerker inventariseert, aan de hand van een checklist, de kans op risico's m.b.t. de Veiligheid en Gezondheid op Het Vlinderhofje en hoe zij met de risico's omgaan. De risico inventarisatie wordt, indien nodig, omgezet in een actieplan, waaruit blijkt wie wat en wanneer moet doen om de risico's zo klein mogelijk te maken. Ieder protocol van Kinderopvang Het Vlinderhofje wordt jaarlijks geëvalueerd of deze nog up to date is en wordt indien nodig aangepast.

De Risico-inventarisatie staat ook als vast agenda punt op de vergadering. Er kan dan op bepaalde zaken dieper ingegaan worden en/of nog eens extra onder de aandacht gebracht worden.

Door deze afspraken blijven de Pedagogisch medewerkers van Het Vlinderhofje up to date met het inschatte van mogelijke gevaren en kunnen wij bijsturen waar nodig.

Wij vragen iedereen die "Het Vlinderhofje" bezoekt hun medewerking aan deze en andere protocollen te verlenen, deze zo optimaal mogelijk na te leven en elkaar te ondersteunen hierin.

3 INLEIDING

De slaapplek van een jong kind moet een veilige en schone plek zijn, waar hij uit kan rusten van alle indrukken om daarna met nieuwe energie weer op ontdekkingstocht te gaan. In dit protocol is verwerkt hoe er bij Het Vlinderhofje een dergelijke slaapplek aan de kinderen geboden wordt. Hierbij zijn maatregelen genomen om de kans op ongevallen te verkleinen.

Bij het maken van dit protocol is gebruik gemaakt van de informatie op de website ww.ncj.nl. Op de website is een protocol te vinden die in overleg met praktijkdeskundigen is speciaal voor kinderopvang ontwikkeld is. Basis is de door NVK (Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde), AJN (Artsen Jeugdgezondheidszorg Nederland) RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) en Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) ondersteunde landelijke richtlijn Preventie Wiegendood. De statistieken over een lange reeks van jaren tonen aan dat volgen van de preventieadviezen leidt tot drastische verlaging van de incidentie van wiegendood. Aandacht voor preventie en voorzorgsmaatregelen kan het risico - dat in het bijzonder voor jonge baby's tussen 3 en 9 maanden relatief hoger blijkt uit te vallen dan in thuissituaties - tot het uiterste beperken. Nochtans kan niemand alle risico uitsluiten.

Hoewel het risico op wiegendood klein is, zijn er maatregelen genomen om deze kans nog kleiner te maken. Indien er op verzoek van ouders afgeweken wordt van de richtlijnen in dit protocol, dienen zij hier schriftelijk toestemming voor te geven. Afwijkende slaapgewoonten worden omschreven bij de gegevens van het kind en voorzien van een handtekening van de ouder.

Kinderopvang Het Vlinderhofje neemt de verantwoording om de medewerkers en ouders op de hoogte te stellen van de website www.ncj.nl en de informatie die daarop te vinden is en van Protocol Veilig Slapen en Wiegendood Preventie.

4 Wat is wiegendood?

Wiegendood is het onverwacht, tijdens de slaap, overlijden van een kindje van nul tot twee jaar. Wiegendood wordt gekenmerkt door het feit dat er voorgaande aan het overlijden geen duidelijke ziekteverschijnselen waren. Wiegendood heeft vaak meerdere oorzaken die worden onderscheiden in uitwendige en inwendige factoren. Uitwendige factoren zijn doorgaands vaak te vermijden.

De meest bekende uitwendige factoren zijn:

- Slapen in buikligging
- Luchtweginfectie
- Passief roken
- Warmtestuwing
- Rebreathing
- Uitwendige adembelemmering
- Vermoeienis
- Sederende medicatie

De meest bekende inwendige factoren zijn:

- Een licht geboortegewicht

5 PREVENTIE MAATREGELEN

Helaas komt het in Nederland af en toe voor dat een baby tijdens kinderopvang overlijdt onder het beeld van wiegendood. Aandacht voor preventie en voorzorgsmaatregelen kunnen het risico tot het uiterste beperken. Daarom spant Het Vlinderhofje zich in om de veiligheid te vergroten tijdens het slapen.

5.1 Zorg voor veiligheid in en om het bed

- Het Vlinderhofje gebruikt bedden die voldoen aan de eisen zoals deze zijn vastgesteld door de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport op 16 juli 2008 (*gelet op de artikelen 3, tweede lid, en 8, tweede lid, van het Warenwetbesluit kinderbedden en -boxen*)
- Bedden worden regelmatig gecontroleerd of de bevestigingspunten voor de bedbodem nog stevig en stabiel zijn. Ook de sluitingen van het dakje of spijlenhek wordt gecontroleerd. Wanneer iets niet in orde is, wordt dit gemeld en wordt het bed niet meer gebruikt. Er wordt dan iets opgehangen op het bed, zodat dit duidelijk is voor alle medewerkers.
- Sluitingen, dakjes en/of spijlen van bedjes worden goed dicht gedaan en gecontroleerd als er een kind in bed gelegd is. Zorg dat er geen beddengoed tussen zit.
- Te zachte matrassen zijn blijkens vele onderzoeken een duidelijk verhoogd risico. Het Vlinderhofje gebruikt in de bedjes alleen goedgekeurde stevige matrassen, die goed passen in de bedjes.
- Er wordt nooit gebruikt gemaakt van een hoofdonderlegger (ook gene hydrofiel-luiers), kussen, een kussenachtige knuffel, zachte hoofd en zijwandbeschermers, zeiltjes, tuigjes, koorden of voorwerpen van zacht plastic in het bedje.
- Er word geen knuffels en speelgoed meegenomen in bed waarop een kind kan gaan staan.
- Een babybed word kort opgemaakt. Dit is bedoeld om te voorkomen dat het kind onder het beddengoed schuift.
- Het opvullen van ruimte aan het voeteneinde met dubbelgeslagen deken of een kussen wordt ook vermeden.
- Er word geen koord of lint dat langer is dan 10 centimeter bij een fopspeen gebruikt. Dit om wurging te voorkomen.
- Er wordt gelet op geluidsoverlast.
- Er wordt gezorgd dat het niet te warm is of wordt in de slaapkamer. De verwarming hoeft er niet vaak aan. De aanbevolen is 15 tot en met 18 graden. Er is een thermometer op de kamer waren de temperatuur op gecontroleerd wordt.
- Er zijn afspraken om de luchtkwaliteit optimaal te houden in de slaapkamer (zie

Protocol Hygiëne & Schoonmaak, 4.1. Ventilatie)

- Indien een baby/kind medicijnen gebruikt ga dan na of is gecontroleerd op slaapverwekkende bijwerking (sommige artsen letten daar onvoldoende op!).
- Er wordt een schriftelijk verklaring opgesteld wanneer ouders willen dat hun baby wordt gefixeerd. Het vastleggen van baby's om rugligging te bevorderen wordt in Nederland in beginsel ontraden. Wordt fixeren bij uitzondering door een arts raadzaam geacht, dan dient het te gebeuren met een 'veilig geacht' hulpmiddel, consequent en elke keer weer uiterst zorgvuldig te geschieden. De schriftelijke verklaringen, met verwijzingen naar de adviezen (zowel bij buikligging als bij fixeren), dienen om zo nodig te kunnen aantonen dat Kinderopvang Het Vlinderhofje zorgvuldig te werk is gegaan.
- Gebruik de slaapkamer niet als opslagruimte

- Babyfoon met snoeren in de slaapkamer wordt buiten bereik van kinderen geplaatst

- Kinderen slapen in een bedje. Niet in box of wandelwagen. Wanneer een kind onbedoeld toch in slaap valt in de box of wandelwagen wordt gekeken naar hoe een kind slaapt en wordt van daaruit de beslissing genomen of een kind overgelegd wordt in bed of niet. Een moeilijk slapend baby'tje of kindje wil men bijvoorbeeld geen extra stress bezorgen door het over te leggen in een bedje. Er wordt dan gekozen voor de rust voor het baby'tje of kindje. Er wordt dan wel gezorgd dat het binnen oogbereik staat en/of iedere 5 minuten gecontroleerd wordt.

- Controleer of er geen speelgoed e.d. op de grond in de slaapkamer ligt. Ruim dit direct op als men dit tegen komt.

- Spenen (ook meegebrachte) worden voor gebruik gecontroleerd en indien ze kapot zijn worden deze niet meer gegeven aan de kinderen. Er zijn dan reserve spenen aanwezig.

5.2 Leg een baby nooit op de buik te slapen

Een baby op de buik te slapen leggen maakt het risico van wiegendood wel vier tot vijf maal groter dan gemiddeld. Bij een verkouden baby nog iets meer.

- Pedagogisch medewerkers leggen een baby nooit op de buik.
- Pedagogisch medewerkers leggen een baby ook niet eens één enkele keer op de buik te slapen, bijvoorbeeld omdat het kind alleen dan troostbaar lijkt. Uitzondering hierop zijn kinderen waarvoor de ouders een formulier hebben ondertekend waarin de verantwoordelijkheid terug gelegd wordt op de ouders.
- Er zijn bepaalde (aangeboren) afwijkingen waarbij buikligging wel wenselijk kan zijn. Ouders dienen dan een schriftelijke verklaring van hun arts te overleggen

(kopie hiervan wordt in de map van het kind bewaard)

- Kiest een ouder wordende baby, die gezond is, in goede conditie en motorisch ontwikkeld (zodat vlot om en om draaien geen probleem is), regelmatig zelf voor op de buik slapen, dan is vasthouden aan steeds terugleggen op de rug niet zinvol. Gemiddeld zijn baby's met vijf maanden in staat om zelf van rug naar buik en weer terug te draaien, maar sommigen zijn er pas met negen maanden aan toe.
- Pedagogisch medewerkers wijzen ouders die iets anders willen eerst nadrukkelijk op de preventieadviezen. Willen zij desondanks dat hun baby in buikhouding slaapt, dan wordt deze opdracht schriftelijk vast gelegd, met redenen omkleed, en door de eindverantwoordelijke ouders ondertekend. Het Vlinderhofje heeft hier speciale formulieren voor, zie Bijlage 1. Deze formulieren worden ondertekend en bij het contract gevoegd.

5.3 Voorkom dat een baby te warm ligt

De factor warmtestuwing speelt een waarneembare rol onder de baby's die onder het beeld van wiegendood overlijden. Door koude overlijdt zelden een baby.

Zo lang de voetjes (geven uitsluitsel als het nekje doet twijfelen) van een baby in bed prettig (= lauw) aanvoelen, heeft deze het niet te koud. Een baby die zweet heeft het al gevaarlijk warm!

- Pedagogisch medewerkers voelen regelmatig of de baby het niet te warm heeft.
- Baby's slapen bij voorkeur in een slaapzak
- Slaap in een slaapzak wordt niet gecombineerd met ander beddengoed.
- Als het kouder is krijgen kinderen een winterslaapzak.
- Indien onder een lakentje gewenst is, wordt het bedje laag opgemaakt met een lakentje en eventueel een dekentje, die goed ingestopt worden. De baby wordt nagenoeg met de voetjes tegen het voeteneind aan gelegd.
- Hoofdjes worden nooit door de pedagogisch medewerkers bedekt met slapen
- Voor kinderen onder de 2 jaar wordt geen dekbed gebruikt. Ook geen loslopende dekbedhoes met een dekentje erin.

5.4 Voorkom oververmoeidheid en stress

Omdat oververmoeidheid en veranderingen in routine onmiskenbaar een risicoverhogend effect hebben (stress kan een oorzaak zijn van wiegendood) is het aan te raden om vast te houden aan regelmaat en vaste gewoonten. Indien een baby bijvoorbeeld bij het slapen gaan aan een fopspeen gewend is, wordt geadviseerd deze ook bij Kinderopvang consequent voor het slapen te geven.

Indien een baby/kind dus thuis een fopspeen gebruikt, wordt deze dus ook door de pedagogisch medewerkers van Het Vlinderhofje aan de baby of het kind gegeven bij het slapen gaan. Het is raadzaam het gebruik van een fopspeen na de leeftijd van 10 maanden af te bouwen.

Let erop: wanneer een baby langdurig gehuild heeft (bijv. omdat het overstuur is geraakt),

kan een kind oververhit raken. Blijf bij het kind, tot het weer rustig en op normale temperatuur is.

5.5 Voorkom gezondheidsschade door (mee)roken

Niet alleen voor wiegendood is roken een risicofactor. Rook kan een baby veel schade doen, met (levenslang!) blijvende gevolgen.

Bij Het Vlinderhofje wordt er binnen en rondom het gebouw niet gerookt.

Indien pedagogisch medewerkers roken, bijvoorbeeld de pauze, wordt grondig handen gewassen alvorens zij hun werk beginnen en/of hervatten op de groep.

5.6 Houd voldoende toezicht

- Wanneer kinderen naar bed gebracht worden wordt ook even in de andere bedjes gekeken.
- Nieuwkomers/jonge baby's worden zoveel mogelijk extra in het oog gehouden. Er zijn sterke aanwijzingen dat veranderingen in omstandigheden en routine bij (jonge) baby's stress veroorzaken. De situatie tijdens kinderopvang verschilt in vrijwel alle opzichten van die in het ouderlijk huis. Ouders van jonge baby's krijgen daarom de gelegenheid te om te komen wennen. Belangrijk is het hierbij dat ze tijdens deze wennmomenten een slaaperiode doormaken.
- Er wordt eens per half uur gekeken bij de slapende kinderen.
- Er wordt gebruik gemaakt van een babyfoon, wanneer er buiten wordt gespeeld of een pedagogisch medewerker moet even elders zijn, dan wordt deze meegenomen.
- Kinderen die wakker zijn worden uit bed gehaald.

5.7 Handelen in geval van calamiteit

Als er ondanks alle voorzorgen toch een baby in slechte conditie wordt aangetroffen, controleer of de luchtweg vrij is, prikkel het kind dan door het aan te tikken en wat te bewegen en zie of het zich herstelt. Zo niet, sla dan alarm: laat collega 112 bellen en laat BHV-er roepen. Blijf bij het kind! De BHV-er volgt EHBO instructies op en begint eventueel met reanimatie en mond-op-mondbeademing. De andere pedagogisch medewerkers worden te hulp geroepen, maar de andere kinderen worden niet zonder toezicht gelaten!

Het locatiehoofd wordt gewaarschuwd en zij neemt contact op met de ouders/verzorgers en met de medische instanties. Het is van belang om van begin af aan feiten te noteren zoals het tijdstip, de omstandigheden en de betrokkenen. De te hulp geroepen arts dient in het belang van de diagnostiek ook zo spoedig als mogelijk de temperatuur van de baby op te nemen.

5.7.1.1 Samenvattend:

1. Blijf kalm
2. Controleer of de luchtweg vrij is
3. Prikkel de baby, zonder heftig te schudden
4. Roep de hulp in van collega's
5. Bel direct 112
6. Pas bij niet reageren mond op mond beademing toe
7. Laat de directie waarschuwen
8. **Maak notities** (Tijdstip, situatie houding, kleding, temperatuur, ook van de baby)

Het Vlinderhofje beseft dat in geval van overlijden nazorg voor de betrokken medewerkers, stagiaires en de ouders/verzorgers belangrijk is. Goede communicatie tussen alle betrokkenen staat daarbij voorop. In de eerste plaats hebben de ouders recht op volledig inzicht van notities en informatie.

Nazorg is van groot belang. Niet alleen voor ouders, maar ook voor de andere mensen in de kinderopvang. Aandacht voor alle betrokkenen en openheid over de gang van zaken voorkomen dat het rouwproces extra wordt belast.

Aanbevolen wordt om in geval van plotseling en onverwacht overlijden daarvan tevens melding te maken aan de Landelijke Werkgroep Wiegendood via het speciale meldnummer: 06 – 5129 3788. Een te hulp schietende arts kan adviseren over de mogelijkheden van nader (medisch) onderzoek.

6 Inbakeren

Het beleid op Het Vlinderhofje m.b.t. inbakeren wordt gebaseerd op onderstaande tekst (afkomstig uit het model-protocol Kinderopvang op www.NCJ.nl).

Als ouders een baby aanbieden met het verzoek deze op de door hen toegepaste wijze in te bakeren, dient allereerst te worden nagegaan of het inbakeren wordt gedaan in overleg met consultatiebureau- of kinderarts en of de juiste, veilige methode wordt toegepast, met goed materiaal en binnen veilige leeftijdsgrenzen. Een baby die niet in goede conditie is of b.v. koorts heeft mag **nóóit** worden ingebakerd. Op verkeerde wijze of met ongeschikte middelen inbakeren kan risicovol zijn en de kans op het ontwikkelen van een heupafwijking bevorderen. Strikte leeftijdsgrenzen zijn van belang: Een al wat oudere baby die er ingebakerd of losjes ingepakt in slaagt om te draaien, belandt in een potentieel levensbedreigende situatie! Het actuele advies is om inbakeren bij voorkeur na de vierde maand af te bouwen en uiterlijk na de zesde maand geheel na te laten in verband met toenemende veiligheidsrisico's. Over inbakeren bestaat in Nederland geen consensus. De jeugdgezondheidszorg hanteert een richtlijn met het uitgangspunt dat inbakeren in beginsel niet moet, zo lang nut en noodzaak niet overtuigend zijn aangetoond. Vooral in antroposofische kringen en onder migranten echter wordt desondanks waarde gehecht aan inbakeren. Ook ouders van een huilbaby zoeken soms een oplossing in inbakeren. Een huilbaby is een probleem. Zowel voor ouders als voor artsen. Slechts in een beperkt aantal gevallen valt een te behandelen oorzaak te achterhalen. Het beste advies aan ouders is om snel hulp en advies te vragen, zeker als zij, met de beste bedoelingen, geneigd zijn om steeds met actie op het huilen te reageren. De verstoringen (prikkel) waar dat toe leidt, doen het huilen eerder toe- dan afnemen. Het aanhoudend huilen drijft ouders tot wanhoop. Het meest doeltreffend is dan om zoveel mogelijk rust en regelmaat en vermindering van prikkels na te streven. Dat kan zonder veiligheidsrisico's en geeft de meeste kans op (snel) resultaat. Soms is inbakeren daarbij een hulpmiddel. Ouders worden in zo'n geval door het consultatiebureau geïnstrueerd. In de door alle bij babyzorg betrokken artsenverenigingen en instanties ondersteunde landelijke richtlijn 'Preventie, signalering, behandeling en diagnostiek van excessief huilen bij baby's' (NCJ maart 2013) is precies omschreven wanneer en hoe veilig en verantwoord kan worden ingebakerd en wanneer het moet worden ontraden.

bijlage 1

Buikslap Verklaring Kinderopvang Het Vlinderhofje

6.1.1 Formulier wordt bewaard bij kinddossier

Beltrum, datum:

Hierbij verklaar ik,

ouder/verzorger van

(voor + achternaam kind)

dat mijn kind tijdens de opvang op zijn/haar buik mag slapen.

Dit is in afwijking met het beleid van Het Vlinderhofje.

Ik ben op de hoogte van de kans op wiegendood en neem de verantwoordelijkheid.

Kinderopvang Het Vlinderhofje is niet aansprakelijk als er problemen ontstaan tijdens het slapen op de buik.

Naam ouder/verzorger:

Handtekening ouder/verzorger:

Naam pedagogisch medewerker:

Handtekening pedagogisch medewerker: